

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Remiss - Ökad tydlighet, stärkt samverkan – förutsättningar för framtidens utvecklingspolitik (SOU 2025:85)

Sammanfattning

Region Jönköpings län har getts möjlighet att yttra sig över rubricerat förslag, Betänkande Ökad tydlighet, stärkt samverkan – förutsättningar för framtidens utvecklingspolitik SOU 2025:85.

Region Jönköpings län välkomnar möjligheten att lämna synpunkter på delbetänkandet och ser positivt på att Sveriges sammanhållna utveckling utreds. En samlad översyn av den regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken är angelägen för att utveckla och förbättra förutsättningarna för långsiktig utveckling i hela landet. En sammanhållen utvecklingspolitik med tydliga roller, starkare samverkan och långsiktiga resurser är avgörande för konkurrenskraft och hållbar utveckling på lokal, regional, nationell och europeisk nivå.

Region Jönköpings län ser positivt på delbetänkandet och på den öppna process som utredningen valt. För framtidens utvecklingspolitik krävs:

- en tydlig rollfördelning där regionerna ges fortsatt huvudansvar för det regionala utvecklingsuppdraget och som möjliggör för statliga myndigheter att bidra i genomförandet av regionala utvecklingsstrategier.
- långsiktig finansiering som möter de behov som finns i olika delar av landet och som balanserar och om möjligt sammanför kompensatoriska insatser med utvecklande insatser. Delar kring finansiering som utreds behöver beskrivas i ett sammanhang där inte minst tillgång till EU-medel är avgörande och utgör en stor del av det regionala utvecklingskapitalet.
- ett system för uppföljning som stödjer lärande och anpassning.
- att demokratin värnas som bärande delar av utvecklingspolitiken.
- att utredningens fokus på den regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken beskrivs i ett större sammanhang, exempelvis utifrån andra uppdrag som åligger regionerna och ur ett europeiskt perspektiv.

Synpunkter på förslaget

Region Jönköpings län välkomnar möjligheten att komma med yttrande över Remiss av delbetänkandet Ökad tydlighet, stärkt samverkan – förutsättningar för framtidens utvecklingspolitik (SOU 2025:85).

Region Jönköpings läns inställning är att arbetet med att stärka samordning och långsiktighet inom den regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken välkomnas. Region Jönköpings län bedömning av betänkandet sammanfattas i följande huvudpunkter:

En sammanhållen utvecklingspolitik

Region Jönköpings län förordar en utvecklingspolitik som beaktar det territoriella, som bidrar till att skapa ett sammanhållet Sverige och som syftar till att främja utveckling utifrån varje plats specifika förutsättningar. Vi ser positivt på att utredningen vill utveckla målen för den territoriella politiken. Vi vill betona att inomregionala skillnader inte bara behöver beaktas, utan behöver vara utgångspunkten för att utveckla likvärdiga möjligheter i hela landet. Den kunskap som finns och den genomförandekraft som skapas på lokal och regional nivå är en förutsättning för detta. Utveckling av landsbygder är redan idag starkt integrerade i det regionala utvecklingsarbetet och vi välkomnar att utredningen har fokus på både regional utvecklingspolitik och landsbygdspolitik.

Platsens förutsättningar bör vara utgångspunkten

Staten har en viktig roll att verka för att det inte blir alltför stora skillnader mellan olika delar av landet vad gäller till exempel utvecklingsnivå, förutsättningar att arbeta och driva företag liksom levnadsförhållanden i övrigt. Alltför stora skillnader riskerar att leda till ökad polarisering och minskad sammanhållning. Staten behöver följa utvecklingen i olika delar av landet och utifrån det tillskjuta resurser. Som regionalt utvecklingsansvarig aktör har vi, tillsammans med länets kommuner och andra aktörer, god kännedom om platsens förutsättningar och skapar och bidrar på så sätt till en framgångsrik platsutveckling. Vi instämmer i att den rumsliga dimensionen behöver stärkas och välkomnar att myndigheter föreslås att arbeta tydligare utifrån ett territoriellt perspektiv. Den förväntan som finns på myndigheterna att bidra i det regionala utvecklingsuppdraget behöver tydliggöras.

Roller och ansvar för ett effektivt och ändamålsenligt flernivåstyre

Det regionala utvecklingsansvaret och de uppdrag som omfattas av detta bör vara likalydande för alla regioner. Utvecklingsarbetets form kan dock behöva skilja sig åt utifrån geografiska och socioekonomiska förutsättningar i varje region. Regionernas långsiktiga ansvar för regional utveckling, bygger på mångårig samverkan med kommuner, näringsliv, civilsamhälle och akademi. Den rollen måste fortsatt stärkas. En tydligare ansvarsfördelning mellan stat och region är nödvändig för ett mer ändamålsenligt och effektivt arbete. Staten behöver ta ett tydligare ansvar för samordning och styrning mellan olika myndigheter och

departement. Detta för att öka förutsättningarna för att myndigheter på ett ändamålsenligt sätt kan bidra till en hållbar regional utveckling. Det finns idag behov av att statliga myndigheter tydligare beaktar och bidrar i genomförandet av regionala utvecklingsstrategier. Länsstyrelserna och regionernas ansvar när det gäller det regionala utvecklingsarbetet behöver tydliggöras.

Samverkan inom och över gränser

Samverkan är en naturlig del och en förutsättning för genomförandet av det regionala utvecklingsuppdraget. Som regionalt utvecklingsansvarig aktör leder, samordnar och deltar vi i samverkan på lokal, regional, nationell och europeisk nivå. Vi samverkar också över länsgränser. Att denna samverkan utgår ifrån lokala och regionala förutsättningar med invånarna i fokus skapar utveckling som håller över tid. Interregionalt samarbete är viktigt för frågor som sträcker sig över administrativa gränser och måste bygga på regionala initiativ och behov för att bli långsiktigt hållbar. Den regionala utvecklingen bidrar idag till mål på den europeiska arenan. Genom samverkan med andra europeiska regioner, bland annat vad gäller utveckling och innovation inom styrkeområden, bidrar regional nivå idag till europeiska mervärden. Det regionala självstyret möjliggör också för civilsamhällets aktörer att bidra till lokal och regional utveckling.

Finansiering

Finansiering från regional, statlig och europeisk nivå är en förutsättning för genomförande av det regionala utvecklingsuppdraget. Långsiktighet och förutsägbarhet gällande tillgång till finansiering över tid bidrar till den regionala nivåns möjligheter att skapa hållbar utveckling. EU:s sammanhållningspolitik spelar här en viktig roll. Sammanhållningspolitiken behöver byggas utifrån regionala förutsättningar och behov. Bättre samordning behövs på nationell nivå. Regional nivå har goda förutsättningar att bidra till utveckling som gynnar svensk och europeisk utveckling och konkurrenskraft. Från regionalt håll ser vi med oro på den utveckling som sker där beslut kring EU:s strukturfonder flyttas från regional nivå till statlig nivå och där det politiska inflytandet över beslut tas bort. För att utredningen på bästa sätt ska kunna fokusera på finansieringsfrågan, vilken i första hand gäller statliga 1.1-medel, är det viktigt att belysa detta i ett sammanhang där det regionala utvecklingskapitalet kommer från flera nivåer och där EU-medel utgör en betydande del. Inför nästa programperiod, där det föreslås en ökad centralisering, och ett större nationellt inflytande på fördelning av EU-medel inom landet är det av största vikt att nationell nivå beaktar den regionala nivåns betydelse. Att visa tillit till att regionerna inom sitt regionala utvecklingsansvar har förmågan och kunskapen att hantera utvecklingsmedel är en framgångsfaktor.

Uppföljning och lärande

Region Jönköpings län håller med om att uppföljning av den regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken är viktigt. Vi välkomnar förslaget om ett mer sammanhållet system för uppföljning och analys. Vi ställer oss dock tveksamma till att en övergripande verksamhetslogik, i linje med Tillväxtverkets

modell för förändringslogik, är rätt väg att gå. En enhetlig verksamhetslogik riskerar att osynliggöra regionala skillnader och skapa ineffektivitet i genomförandet. Det behövs en uppföljningsmodell som speglar regional diversitet och som i första hand kan användas för lärande och utveckling.

Demokratiskt perspektiv

Det regionala utvecklingsuppdraget har sin legitimitet i det regionala självstyret och den demokratiska förankringen. Demokratiperspektivet är centralt och var ett av skälen till överföringen av det regionala utvecklingsansvaret från länsstyrelserna till regionerna. Vi delar inte utredningens bild av att den politiska styrningen är svag. Beslut baseras på kunskap och överblick över lokala och regionala förhållanden. Regioner har möjlighet att tillsammans med kommuner bygga en politisk arena. I vårt län har vi goda erfarenheter och en styrka i en samverkan på olika nivåer där region och kommuner arbetar för länets utveckling och för att få till en fungerande vardag för invånarna. Den regionala nivån är avgörande för att samla aktörer och ge demokratisk legitimitet åt utvecklingspolitiken. Att utvecklingsansvaret ligger nära medborgarna stärker legitimiteten och möjligheten till lokal anpassning. Det är särskilt viktigt i omställningsprocesser där genomförandekraft på lokal och regional nivå är avgörande. Kommunerna, näringslivet och civilsamhällets aktörer har viktiga roller för att skapa omställning.

Regional utveckling i ett större sammanhang

Förutom det regionala utvecklingsansvaret har regionerna andra uppdrag som är lagstadgade. Det finns en logik i det breda uppdrag som idag åligger regionerna och det finns en logik i att regionerna är beroende av samverkan med kommunerna. Regionerna ansvarar idag både för välfärd och utveckling för sina invånare. Tillsammans med andra möter regionerna på olika sätt invånarnas behov. Människor väljer att bosätta sig där det finns arbete, utbildning, en god livsmiljö, tillgång till kultur samt möjlighet till jobb, skola och fritidsaktiviteter. Där det finns människor finns också behov av hälso- och sjukvård, kollektivtrafik, utbildning mm. Företag är beroende av tillgång till välutbildad arbetskraft och en fungerande infrastruktur. Välmående företag ger fler arbetstillfällen vilket i sin tur ger ökade skatteintäkter. En fördel i slutbetänkandet kan vara att ta hänsyn till och beskriva det större sammanhang där den regionala utvecklingspolitiken verkar och också utifrån det bedöma hur landsbygdspolitiken har bäst förutsättningar att verka i ett större sammanhang. Ju bättre helheten fungerar, desto starkare blir platsen, för både invånare och företag. I en beskrivning av ett större sammanhang bör också europeiska perspektiv beaktas.

Balans mellan kompensatoriska inslag och utvecklingsinsatser

Utvecklingspolitiken behöver balansera mellan att vara kompensatorisk och att driva utveckling. Gemensamt för dessa insatser är att hantera skillnader i förutsättningar mellan olika geografier. Kompensatoriska inslag kan vara nödvändiga. Det kan dock vara en fördel om kompensatoriska insatser utformas så att de kopplas till långsiktiga mål för hållbar utveckling.

Avslutande synpunkter

Vi ser positivt på delbetänkandet och på den öppna process som utredningen valt. För framtidens utvecklingspolitik krävs:

- en tydlig rollfördelning där regionerna ges fortsatt huvudansvar för det regionala utvecklingsuppdraget och som möjliggör för statliga myndigheter att bidra i genomförandet av regionala utvecklingsstrategier.
- en större samverkan över läns- och kommungränser samt med det civila samhällets organisationer och näringslivet.
- långsiktig finansiering som möter de behov som finns i olika delar av landet och som balanserar och om möjligt sammanför kompensatoriska insatser med utvecklande insatser. Delar kring finansiering som utreds behöver beskrivas i ett sammanhang där inte minst tillgång till EU-medel är avgörande och utgör en stor del av det regionala utvecklingskapitalet.
- ett system för uppföljning som stödjer lärande och anpassning.
- att demokratin värnas som bärande delar av utvecklingspolitiken.
- att utredningens fokus på den regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken beskrivs i ett större sammanhang, exempelvis utifrån andra uppdrag som åligger regionerna och ur ett europeiskt perspektiv.

Rachel De Basso
Regionstyrelsens ordförande

Detta dokument är elektroniskt signerat och juridiskt bindande.

Ordförande: Rachel De Basso